

hívja a vállalatvezetés figyelmét. Döntő fontosságú az, hogy ezen a telepen csökentsük nagymértékben a gépi állásórák számát 1952-ben. Ha azt vizsgáljuk, miért ezen a telepen legtöbb a gépállás, akkor azt látjuk, hogy az átlagos havi 56,6 óra gépállás a következő okokból tevődik össze:

- 18 óra szíjszakadás,
- 12 óra transzportör-lánc-szakadás,
- 10 óra hengerdugulás,
- 10 óra szájnnyíláscsere,
- 6,6 óra egyéb gépi hibák.

A fenti kimutatás nagyszerű programot ad a műszaki vezetésnek a jövőre arra nézve, hogy ezeket a rendszeresen visszatérő gátló tényezőket kiküszöbölje és erre magának tervet készítsen.

2. Az F-telepen az állásórák száma a múltévihez viszonyítva megkétszereződött,

sőt, sőt idén június hónapban megnégyszereződött. Oka az, hogy a kanalas Báger elromlott.

3. Az E-telepen a műszaki állásórák emelkedését a naponta visszatérő jelentkező sok szíjszakadás és a szállítás körüli hibák okozták.

Ha a műszaki vezetőség most a tervezés időszakában átnézi és kiértékeli az ideai műszaki okok miatt állásórák számát és azoknak okait, a megszüntetésüket beleveszi a műszaki fejlesztési tervbe és saját műszaki programjába, akkor azok a tényezők és kiértékelések, amelyek a statisztika szolgáltatni tudott, feltétlenül a termelés emelkedéséhez fognak vezetni 1952. évben.

Miltényi Ernő

Győrmegegyi Téglagyári Egyesülés
statisztikusa

Operatív statisztika a belkereskedelemben

A Népgazdasági Tanács a Központi Statisztikai Hivatal 1951. évi munkatervéről szóló 651/33/1951. sz. és a statisztikai adatszolgáltatás decentralizálásával foglalkozó 21/2/1951. sz. határozataiban foglalkozik az operatív adatszolgáltatási rendszerrel — „...az operatív, irányítószervek gyorsabb tájékoztatása érdekében a KSH irányításával gyorsjelentéseket kell szervezni. A Hivatal a tárcákkal egyetértésben dolgozzon ki egységes operatív jelentési rendszert, az országos statisztikai rendszernek megfelelően. Az operatív statisztika terjedjen ki a közellátás területén a fontosabb cikkek számbavételére és azoknak a cikkeknek forgalmára, amelyek népgazdasági szempontból különösen jelentősek. A legfontosabb cikkekre esetleg naponkénti, egyes területeken öt-, illetve tíznapos gyorsjelentések vezethetők be“.

„A gyorsjelentések megszervezésénél különösen ügyelni kell a jelentésre kötelezett szervek teherbíróképességére. Felesleges adatszolgáltatást tehát ne kérjenek, csak a legdöntőbb, legfontosabb kérdésekre és csak annyit adat szolgáltatását írják elő, amelyeknek azonnali gyors fel-

dolgozása biztosítható és a vezetés céljaira feltétlenül szükséges.“

A határozatok megjelenése után a Belkereskedelmi Minisztérium a nagykereskedelem területén megszervezte az operatív statisztikai adatszolgáltatást, a tíznapos élelmiszer- és a tizenöt napos iparcikkforgalmi jelentéseket. A tapasztalatokból megállapítható, hogy ezek az adatszolgáltatások túlméretezettek voltak és általában nem szolgálták operatív intézkedések alapját, viszont elkészítésük és feldolgozásuk hatalmas — felesleges — terhet jelentett az egyes nagykereskedelmi vállalatoknak és központoknak (egyesületeknek). Az irányító szerveknek nem volt szükségük tíz- vagy tizenöt naponként arra a saját magukra zúdított adathalmazra, amelyből nem tudták kihámozni a kereskedelmi forgalom változásait, eredményeit és hibáit.

A Központi Statisztikai Hivatal a Belkereskedelmi Minisztériummal együtt megvizsgálta és megállapította, hogy a kereskedelmünket átszövő operatív adatszolgáltatás nem felel meg a követelményeknek és a tíznapos operatív élelmiszerforgalmi jelentést átszervezte, a

tizenöt napos iparcikkforgalmi jelentést pedig — aszerint, hogy az egyes szakmák használtak-e — vagy leállította vagy terjedelmét csökkentette.

A kereskedelmi operatív adatszolgáltatás azonban jelenlegi állapotában sem tökéletes. A belkereskedelmi statisztika fejlődésével párhuzamosan olyan operatív adatszolgáltatási rendszert kell fejleszteni, amely mint a hőmérőben a higany, azonnal megmutatja a kereskedelem területén beálló legkisebb változásokat, amely mélyreható operatív intézkedések alapját képezheti. Ilyen operatív adatszolgáltatás betölti feladatát, felszínre hozza az áruelosztás hibáit, elősegíti a kereskedelem szocialista fejlődését.

A jó operatív statisztika jellemző sajátosságai:

1. pontosság,
2. gyorsaság,
3. áttekinthetőség,
4. mutatószámok alkalmazása.

A pontosság alapvető feltétele minden statisztikai adatszolgáltatásnak, így az operatív statisztikának is. A jelentésnek mindig a valóságot kell visszatükröznie, mert hamis adatok felhasználása hibás intézkedésekre vezet. Az operatív jelentésnek nem a könyvelés adataira kell támaszkodnia, mert a könyvelés az egyes eseményeket csak több nappal megtörténtük után tudja adatok formájában kimutatni. A jó operatív jelentés nem vár a könyvelés adataira, hanem az operatív számvitelt tekintve alapjának. Ez azt ered-

ményezi, hogy mindig a legújabb helyzetet mutatja meg.

Az operatív statisztikának gyorsnak kell lennie. Nem érnek semmit azok az adatok, amelyek csak a beavatkozásra megfelelő idő elmúta után kerülnek az illetékesek kezébe. Ugyanis az idő múlásával a helyzet esetleg lényegesen megváltozik és az elévült adatok alapján megtett intézkedések esetleg még jobban elmélyítik a kiküszöbölésre váró hibákat. A gyorsaság érdekében az operatív statisztika nem lehet nehezen elkészíthető, túlságosan terjedelmes és ezért csak a legfontosabb számokat tartalmazhatja.

Az operatív statisztikánál még fokozottabban érvényesül az, hogy a sok adat kevesebb, mint a kevés, mert az adatok szemlélője nem látja a „fától az erdőt” és nem találja meg a súlyponti kérdéseket. A jó operatív statisztikában azonnal szembeütnének azok a változások, amelyek sürgős intézkedéseket kívánnak.

Csak akkor lehet megmutatni az eredményeket és a hibákat, ha az operatív statisztikában nemcsak tényszámok, hanem fontosabb mutatószámok is szerepelnek. A legfontosabb mutató a tervteljesítés mérőszáma. Ezt okvetlen tartalmaznia kell minden operatív jelentésnek. Ez mutat rá arra a gyakran előforduló hibára, hogy a vállalatok helytelen ütemezés szerint teljesítik terveiket. Tartalmazhat ezenkívül a jelentés viszonyszámokat és indexeket is. Az adatok ilyen formában történő kiértékelése felfedi a hiányosságokat és irányt mutat intézkedések megtételére.

Vállalati operatív statisztika

A statisztika egyik lényeges feladata, hogy elősegítse a vállalatvezetés munkáját. A vállalati operatív jelentésnek rövid időközönként, esetleg naponként kell adatokat szolgáltatnia a vállalat működéséről. A statisztikus feladata, hogy az operatív jelentés olyan számokat tartalmazzon, amelyeket valóban fel lehet használni. Ez azért is fontos, mert ezáltal le lehet küzdeni azt a statisztikától való idegenkedést, húzódozást, amely egyes vállalatvezetőknél még jelenleg is fennáll.

A vállalati operatív statisztikának olyannak kell lennie, hogy annak esetleges elmaradása hiányozzék a vállalatvezetőnek és maga követelje meg, hogy a legszükségesebb adatok naponta az asztalán legyenek. A statisztika készítésénél állandóan szem előtt kell tartani, hogy a vállalatvezető nem statisztikus és nincs ideje arra, hogy hatalmas számtömegek között keresse a lényegét. Ezért a jó napijelentések egyszerűek, rövidék és világosak.

..... SZ. NAPIJELENTÉS

vállalat neve

Érvényes: 1951 ..... hó ..... nap

DISZPONIBILITÁS	BESZERZÉS			ELADÁS				
	Negyed- évi terv	Ténysz.	Telj. %	Negyed- évi terv	Ténysz.	Telj. %		
MNB egyszla nyitó egyenleg ..... Ft								
Pénztár nyitó egyenleg Ft	Tárgynap	X	X	X	X	X		
Nyitó diszponibilitás . Ft	Évnegyed első napjától (csak a tényszám)							
5 napon belül ese- déses bevételek .. Ft	MUNKAERŐGAZDÁLKODÁS							
5 napos belül ese- déses kiadások ... Ft	Dolgozók létszáma	Szabad- ságon	Beteg	Kikülde- tésben	Engedély- lvel távol	Állomá- nyi létsz.	Túlórázott fő	Havi eng. túlóra
5 napos diszponibi- lítás ..... Ft								
10 napos belül ese- déses bevételek .. Ft	ADMINISZTRÁCIÓ							
10 napon belül ese- déses kiadások ... Ft	Értékkönyvelés állása ..... hó ... nap			Árukönyvelés állása ..... hó ... nap				
10 napos diszponibi- lítás ..... Ft	..... 1951. .... hó ..... nap							
Hítelszükséglet 10 napon belül .. Ft								
MNB hitelek össze- sen ..... Ft	..... osztályvezető							

A jó statisztikusnak jól kell ismernie a vállalat összes problémáit, és olyan mutatószámokat kell készítenie, hogy jelentésében kiemelje az adatok közötti összefüggéseket. A statisztikus az adatokon keresztül állandóan teljes egészében látja a vállalat működését. Kötelessége, hogy a tapasztalt legkisebb rendelleneségről is azonnal értesítse a vállalat ve-

zetőségét, amelynek ezáltal igen értékes szolgálatokat tehet.

A vállalaton belüli operatív jelentések fokozatosan nagyobb és nagyobb jelentősége van. A vállalati statisztikusok megtisztelő feladata, hogy olyan belső operatív adatszolgáltatási rendszert létesítsenek, amely mindenkor hasznos segítőtársa lehet a vállalatvezetésnek.

Országos irányító szervek operatív statisztikája

Feltétlenül szükséges, hogy egyes központok, minisztériumi főosztályok egy hónapnál rövidebb időközönként, tíz- vagy tizenöt naponként tudomást szerezzenek a felügyeletük alá tartozó vállalatok tevékenységéről, azoknak a legfontosabb közszükségleti cikkeknek forgalmáról, amelyeknek felvásárlásáért, elosztásáért végső fokon ők a felelősek. Fontos, hogy a jelentést kérő szervek ne essenek a

maximalizmus hibájába, ne kérjenek annyi adatot, amennyit ilyen rövid időközönként semmiesetre sem tudnak feldolgozni, kiértékelni. Ezáltal csak a vállalatnak adnak többletmunkát s a jelentéseknek komoly hasznát nem veszik.

Az operatív jelentés cikkenként és lehetőleg mennyiségben csak a legjelentősebb adatokat tartalmazza.

OPERATÍV JELENTÉS

.....
vállalat neve

1951. .... től .....ig

Cikk megnevezése	Mennyiségi egység	Nyitó készlet	Beszerzések	Összes eladási forg.	Összes eladásból kiskernek	Záró készlet

Feltétlenül a mennyiségi megfigyelés alkalmazására törekedjünk, amely kiküszöböli az értékben megfigyelt adatok időközbeni árváltozások miatt való összehasonlíthatatlanságát.

Az egyes központok, minisztériumi főosztályok feladata olyan operatív adatszolgáltatási rendszer megszervezése, amely elősegíti a kereskedelem egyes ágainak fejlesztését és irányító intézkedések alapját képezi.

Ahhoz, hogy kereskedelmi operatív statisztikai rendszerünket megjavítsuk, feltétlenül szükséges, hogy az N. T. határozatában elrendelt szilárd statisztikai

fegyelmet az operatív jelentések vonalán is érvényesítsük. A N. T. határozat kimondja, hogy az irányító szervek kötelesek a meglévő adatszolgáltatásaikat az illetékes szakminisztérium statisztikai osztályának és a Központi Statisztikai Hivatalnak tudomására hozni. Továbbá azt is, hogy rendszeres adatszolgáltatás csak az előbbieik véleményezésével és engedélyével eszközölhető.

Operatív statisztikai rendszerünk így módon történt átszervezése újabb lépéssel viszi előre kereskedelmi adatszolgáltatásunk szocialista fejlődését és megerősíti belkereskedelmi statisztikánkat osztályharcos feladatainak megvalósításában.

Weitzner János